

ICA

INTERNATIONAL COUNCIL ON ARCHIVES
CONSEIL INTERNATIONAL DES ARCHIVES
МЕЂУНАРОДНИ АРХИВСКИ САВЕТ

**АУТЕНТИЧНОСТ ЕЛЕКТРОНСКИХ
ДОКУМЕНАТА: ИЗВЕШТАЈ
ПРИПРЕМЉЕН ЗА UNESCO**

**Међународни архивски савет
Комитет за архивска правна питања**

Аутори:

Клас Гренстрем, Торбјорн Хофнфелт,
Гари Питерсон, Марија Пија Риналди Маријани,
Удо Шефер и Јозеф Цвикер

СТУДИЈЕ

13-1

Нови Сад, 2020.

Аутентичност електронских докумената (ИСА Студија 13-1)

Наслов оригинала

Authenticity of Electronic Records (ICA Study 13-1)

© Copyright: International Council on Archives

Ово издање је финансирало Министарство културе и информисања
Републике Србије.

INTERNATIONAL COUNCIL ON ARCHIVES
CONSEIL INTERNATIONAL DES ARCHIVES
МЕЂУНАРОДНИ АРХИВСКИ САВЕТ

АУТЕНТИЧНОСТ ЕЛЕКТРОНСКИХ ДОКУМЕНАТА

(ИСА Студија 13-1)

Нови Сад, 2020.

РЕЧ ИЗДАВАЧА

Све шира примена информационих технологија и стварање електронских докумената у канцеларијском пословању отвара многа питања у архивској струци. У управљању електронским документима и њиховом дуготрајном чувању важно место заузима питање њихове аутентичности. Архивисти и архивистичка/архивска удружења деценијама расправљају о овим проблемима, а студија представља резултат активности архивиста на решавању овог питања. Многе земље имају законодавство које регулише питања електронског документа, тако да сматрамо да ће студија допринети решавању многих недоумица које се јављају код архивиста када је у питању електронски документ.

Објављивање ове студије, у некомерцијалне сврхе, омогућило је Министарство културе и информисање Републике Србије, додељујући средства за њено публикавање, на основу Конкурса за финансирање или суфинансирање пројеката из области културног наслеђа у 2020. години.

У превођењу студије трудили смо се да превод буде веран оригиналу на енглеском језику. Одступали смо само када су то налагале правописне и стандардне норме српског језика, као и у преводу појединих термина који су усвојени у нашој архивској терминологији. Преводећи ову студију, наставили смо да употребљавамо српске термине који су у нашој архивској теорији прихваћени превођењем међународних архивских стандарда ISAD(G) – Општег међународног стандарда за опис архивске грађе, ISAAR(CPF) – Међународног стандарда архивског нормативног записа за правна, физичка лица и породице, издатим 2006. године, ISDIAH Међународног стандарда за описивање установа које чувају архивску грађу издатим 2010. године и ISDF Међународног стандарда за описивање функција, издатим 2011. године, као и међународног ISO стандарда 15489-1 Информације и документација – Управљање документима – Део 1. Опште и 15489-2 Информације и документација – Управљање документима – Део 2. Смернице. Српски превод овог стандарда, који је идентичан оригиналу, усвојио је Институт за стандардизацију Србије 2007. године и носи ознаку SRPS ISO 15489-1 односно SRPS ISO 15489-2.

Ова публикација садржи и краћи речник са дефиницијама најчешће коришћених термина који се односе на аутентичност електронских докумената, сачињен на основу речника *Dictionary of Archival Terminology*, друго издање, издатог у Минхену 1988. године, под уредништвом Петера Валнеа (Peter Walne). Зато се садржај термина у речнику ове публикације делимично разликују од дефиниција, које су заступљене у речницима који су доступни архивској струци у Републици Србији, као што су: *Rječnik arhivske terminologije Jugoslavije*, Zagreb, 1972; Светлана Ацић, *Архиви и архивска грађа: термини, описи, дефиниције*: енглеско-српски термилошки речник, Београд, 2011; *Richard Pearce-Moses, A Glossary of Archival and Records Terminology*, Chicago, 2005. (издање Друштва америчких архивиста); Закон о архивској грађи и архивској делатности (*Службени гласник Републике Србије*, бр. 6/2020).

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

Да би омогућио што шири приступ ставовима и препорукама за будуће студије и пројекте Међународног архивског савета (МАС) који се односе на електронска докумен-та, одлучено је да се Извештај учини доступним као студија МАС-а. Овај извештај је рад МАС-овог Комитета за архивска правна питања.

Комитет МАС-а за архивска правна питања:

Председавајући:

Клас Гренстрем (Claes Gränström), Шведски национални архив, Стокхолм, Шведска

Секретари:

Жан ле Поттије (Jean Le Pottier), Архив Департамента Горња Гарона, Тулуз, Француска

Гари Петерсон (Gary Peterson), Вашингтон, Дистрикт Колумбија, САД

Студију су приредили:

Клас Гренстрем (Claes Gränström), Шведски национални архив, Стокхолм, Шведска

Торбјорн Хорнфелт (Torbjorn Hornfeldt), Шведски национални архив, Стокхолм, Шведска

Марија Пија Риналди Марјани (Maria Pia Rinaldi Mariani), Министарство за културна добра и активности, Рим, Италија

Гари Петерсон (Gary Peterson), Вашингтон, Дистрикт Колумбија, САД

Удо Шефер (Udo Schäfer), Државни архив Хамбург, Хамбург, Немачка

Јозеф Цвикер (Josef Zwicker), Државни архив Базел-Штат, Базел, Швајцарска

АУТЕНТИЧНОСТ ЕЛЕКТРОНСКИХ ДОКУМЕНАТА (ИСА Студија 13-1)

Извештај који је за Унеско
приредио Комитет за архивска правна питања Међународног архивског савета
новембар 2002. године

1. Увод

Архивисти морају да обезбеде сталан приступ садржају и функционалност аутентичних електронских докумената, сагледавајући да они не могу да се заштите у њиховом изворном физичком формату.

Препорука XIV међународног конгреса архива,
Севиља (Шпанија), септембар 2000.

Међународни архивски савет (МАС) је на XIV међународном конгресу у Севиљи (Шпанија), нагласио да архивисти морају да обезбеде сталан приступ садржају и функционалност аутентичних електронских докумената, и позвао архивисте у националним архивима да преузму водећу улогу у обезбеђивању заштите и приступа аутентичним документима, како би се обезбедило право грађана на јавно информисање. Унеско је такође, покренуо доношење неколико међународних конвенција и препорука које се односе на заштиту и доступност аутентичних докумената. Примери Унесковог интереса у овој области укључују Конвенцију о заштити светске културне и природне баштине, и Програм Памћење света, који је посебно намењен заштити и приступу документарном наслеђу. Наравно, доношење стандарда за заштиту аутентичних електронских докумената у области културе и информисања је важан, универзалан, и цењен задатак Унеска, који је од кључног значаја за његову мисију.

Очигледно, дуготрајно чување аутентичних електронских информација представља велики интерес и за МАС-а и Унеско. Имајући у виду тај интерес, МАС и Унеско су закључили споразум према којем би МАС требало да проучи ово питање. МАС је у обавези да поднесе извештај Унеску и „формулише препоруке за даље студије и конкретне пројекте у овој области у циљу успостављања правних и техничких процедура за обезбеђење правних доказа о електронским документима у случају миграције – и у случају њихове предаје архивским установама”.¹

¹ Уговор 403.003.1, од 29. марта 2001.

Да би припремио Извештај, МАС је формирао Радну групу унутар Комитета за архивска правна питања (CLM), са Класом Гренстремом као председником. Остали чланови радне групе су: Гари М. Петерсон, Марија Пија Риналди Марјани, Удо Шефер и Јозеф Цвикер. Касније је групи прикључен и Торбјорн Хорнфелт из Архива Шведске, као стручњак за информационе технологије. Радна група се у припремању овог извештаја консултовала и са МАС-овим Комитетом за електронска документа. Први састанак Радне групе био је у Италији, у Риму, од 4. до 7. августа 2001, Гренстрем, Петерсон и Цвикер су се састали и у Швајцарској, у Женеви, 23. и 24. јануара 2002. године.

Овај извештај је фокусиран на то да идентификује питања која архивисти и они који воде канцеларијско пословање, морају да их уважавају, да би обезбедили аутентичност електронских докумената. Најпре ће бити објашњена аутентичност. Неће се разматрати закони ни једне појединачне земље, већ ће расправа бити општа. Затим ће бити илустрован утицај технологије на аутентичност, а биће испитани национални закони и друге студије који регулишу и разматрају аутентичност електронских докумената. На крају ће бити размотрени предлози за даље деловање.

2. Аутентификација

АУТЕНТИФИКАЦИЈА – Потврђивање да документ или копија документа јесте оно што се у њему тврди да јесте.

Петер Валне, уредник, *Речник архивске терминологије*, друго издање, KG Saur, Минхен 1988.

Аутентификација је правило доказивања које одређује да ли је неки предмет који се уводи као доказ у одређеном правном поступку аутентичан. На пример, аутентификација значи да је предмет, који је странка приложила као доказ, оно што она тврди да јесте. Најлакши начин за аутентификацију документа јесте изјава сведока да јесте оно што се тврди. Ово правило доказивања је установљено за папирна документа, а електронска документа нису разматрана. Данас је питање: „Шта је аутентични електронски документ?”

Недавни догађаји на пољу управљања документима, скренули су пажњу на питање аутентичности електронског документа. Међународна организација за стандардизацију (ISO) је 15. септембра 2001. објавила ISO 15489-1, Информације и документација – Управљање документарним материјалом – Део 1. Стандард је био развијен тако „да се одговарајућа пажња и заштита пруже свим документима, као и да се евиденције и информације које документа садрже могу што ефикасније и ефективније користити, коришћењем стандардних поступака и процедура”.²

---

² International Organization for Standards. ISO 15489-1 and ISO 15289-2, Information and Documentation-Records Management. Geneva: International Organization for Standards, 15 September, 2001. Part 1. p. vi.

Стандард у клаузули 7.2.2 дефинише аутентичност:

„Аутентичан је онај документ за који се може доказати:

- а) да он јесте оно што се у њему тврди да јесте,
- б) да га је створила или послала особа за коју се тврди да га је створила или послала, и
- в) да је створен или је послат у оно време у које се тврди да је то учињено.

Да би осигурала аутентичност документа, организација треба да примени и документује политику и процедуре које контролишу стварање, пријем, прослеђивање, чување и одржавање и издвајање докумената, како би се осигурало да су ствараоци докумената овлашћени и идентификовани, те да су документи заштићени од неовлашћеног додавања, брисања, коришћења и уништења.”

Стандард у делу 2: Смернице, препознаје потребу за одржавањем електронских система ради заштите аутентичности. Клаузула 5.3 Стандарда ISO 15489-2 тврди:

„Администратори докумената треба да буду свесни могућности правног оспоравања када се документа предочавају на суду као доказ. Ако се интегритет или аутентичност докумената на суду доводи у сумњу, сугерисањем да су у питању неовлашћене промене, нестручност, неодговарајуће функционисање система или његово нефункционисање, доказна снага или вредност коју суд приписује документу може бити изгубљена или бар умањена на штету организације у судском спору.

Администратори докумената морају увек да имају спремне доказе који показују и доказују усклађеност организације са законодавством, политикама и процедурама током читавог животног циклуса система. Такође, требало би да је могуће показати да је систем правилно функционисао у складу са уобичајеном пословном праксом организације. Овај доказ може се добити из докумената о праћењу и проверавању процеса система.”

ISO стандарди имају јасан утицај на архиве, и ако ће аутентична документа бити створана и чувана као архивска електронска документа, архиви морају да учествују у креирању система и то пре него што документа настану. То је посебно важно, јер је континуиран приступ електронским документима, која нису доступна у другом облику, постало правило. Такође, електронска документа су у опасности због технолошког застаревања, јер новији формати замењују старије. Нова технологија представља нове изазове за архивисту да заштити аутентичност електронских докумената.

Српски превод: SRPS ISO 15489-1 Информације и документација – Управљање документима – Део 1. Опште SRPS ISO 15489-2 Информације и документација – Управљање документима – Део 2. Смернице, Институт за стандардизацију Србије, Београд, 2007. Део 1, 2.

3. Утицај нове технологије на аутентичност

Први и најосновнији разлог за стварање архивске грађе је доказивање законских права. Друго, архивска грађа служи као инструмент за администрацију једне организације. И на крају, архивска грађа је културно наслеђе, и она је један од предуслова за друштвену и политичку одговорност. Све ове сврхе могу да буду постигнуте само с аутентичним документима, то јест са документима који су поуздани не само у тренутку када су настали, већ остају поуздани дуго времена после свог настанка. То значи, да та документа морају да буду заштићена од уништавања и од измена. Ако се архивска грађа у електронском облику упореди са „конвенционалном” архивском грађом, постају очигледни многи проблеми у вези са чувањем аутентичности електронских докумената.

„Конвенционални” документи, једном настали на уређен начин, прилично су стабилни и статични предмети и (физички и хемијски), они су „ствари”, ентитети који се могу осетити свим чулима. Само релативно мали број људи је укључен у процес стварања, примопредаје, чувања и продуковања „конвенционалних” докумената. Они се обрађују у више или мање затвореном кругу људи, са професионалним квалификацијама и радним искуством.

Разлика са електронским документима је упечатљива. Електронски створени документи заправо нису предмети уопште, већ су по својој природи производи који се морају обрађивати сваки пут када се користе. Нема преноса, нити читања без поновног стварања информације. Електронски забележена информација је нестабилна, те је потребно много особа са различитим вештинама за инплементацију електронских система. Стога је обрада електронских докумената технички много компликованија од обраде „конвенционалних” докумената.

Укратко, у електронском окружењу има више слабих тачака које прете аутентичности, него што их има за „конвенционална” документа и више комплексних мера је потребно за заштиту аутентичности у електронском окружењу. Мигрирање електронских информација с једног медија на други је један од примера за сложеније проблеме заштите. Ово сложеније обрађивање докумената угрожава аутентичност докумената и захтева да се учини више за њихову заштиту.

Данас живимо у дигиталном свету. Дневна употреба рачунара се повећава геометријском прогресијом и како она расте, тако се свет смањује. Доживели смо промену од петстогодишње традиције штампарског света до нове традиције електронског. Овако брзе промене врше притисак на традиционалне правне вредности као што је аутентичност. Народи и архивисти треба да се прилагоде тим притисцима.

4. Национално законодавство и аутентичност

3. Архивисти треба да сачувају аутентичност докумената током архивске обраде, заштите и коришћења. Архивисти морају да обезбеде да архивска вредност докумената, укључујући и електронске или мултимедијалне записе, не буде умањена у току архивистичког рада на одабирању, сређивању и пописивању, заштити и коришћењу.

Етички кодекс архивиста,
усвојен на 13. Конгресу МАС-а, 6. септембра 1996. године у Пекингу

Етички кодекс инсистира на аутентичности електронских докумената, и због тога је Комитет МАС-а за архивска правна питања 1997. формирао Радну групу са задатком да проучи правна питања која обухватају стварање аутентичних, поузданих и валидних докумената у електронском окружењу. Радна група је припремила нацрт извештаја за дискусију за Конгрес МАС-а одржаном у Севиљи (Шпанија), у августу 2000, а сада припрема коначни извештај који ће бити представљен на Конгресу у Бечу 2004. године. Због тога што се правни оквир, као и култура и облици канцеларијског пословања у земљама широм света веома разликују, радна група је одлучила да спроведе истраживање путем упитника о аутентичности електронских докумената у државама из којих су изабрани чланови радне групе. Намера радне групе је била да искористи одговоре на питања постављена у упитнику, да припреми на међународном нивоу корисне и прикладне смернице за стварање и управљање аутентичним документима у електронском окружењу.

Питања у упитнику су имала бројне циљеве. Први циљ је био да се истражи обим до ког се у струци, у односу према електронским документима, користе термини или концепти аутентичности, валидности и поузданости. Други циљ је био да се утврди да ли архивски и/или други прописи дефинишу те термине. Крајњи циљ упитника био је да се открије које земље раде на регулисању аутентичности електронских докумената и са којим питањима и проблемима се сусрећу у том процесу.

Чланови Комитета МАС-а за архивска правна питања су у јануару 1999. замољени да одговоре на пет питања која се односе на аутентичност електронских докумената:

Да ли архиви у Вашој земљи користе термине „аутентичност”, „поузданост” и „валидност” у односу на документа/електронска документа? Ако је одговор да, молимо Вас да дате дефиниције.

Да ли архивски прописи у вашој земљи дефинишу „аутентичност” „поузданост” или „валидност” у односу на документа /електронска документа? Ако је одговор да, молимо Вас да нам дате дефиниције и наводе из прописа.

Да ли неки други прописи (на пример, прописи о електронској трговини, акт о дигиталном потпису итд.) у Вашој земљи дефинишу „аутентичност”, „поузданост” или „валидност” у односу на документа /електронска документа? Ако је одговор да, молимо Вас да нам дате дефиниције и наводе из прописа.

Шта архиви у Вашој земљи раде/планирају да обезбеде како би документа/електронска документа била поуздана и аутентична?

Да ли архиви у Вашој земљи идентификују било каква питања/проблеме у примени тих прописа? Ако је одговор да, молимо Вас да их саопштите.

Чланови су замољени да дају одговоре на наведена питања са новим подацима 2001, и стигли су одговори из тринаест земаља (Андора, Аустралија, Француска, Немачка, Италија, Литванија, Мексико, Словачка, Јужна Африка, Шведска, Велика Британија и САД). Морамо да приметимо да је аутентичност електронских докумената област која се брзо мења и да резултати истраживања представљају снимак ситуације у тренутку давања одговора, и да су сасвим сигурно застарели недуго по давању одговора на питања постављена у упитнику. Такође, пошто су у истраживању учествовали само чланови Комитета МАС-а за архивска правна питања, оно није статистички поуздано. Ипак, Комитет је убеђен на основу искуства својих чланова, да одговори одражавају опште стање у струци.

Прво питање је било: „Да ли архиви у Вашој земљи користе термине 'аутентичност', 'поузданост' и 'валидност' у односу на документа/електронска документа? Ако је одговор да, молимо Вас да дате дефиниције.” Шест земаља је одговорило афирмативно, а седам негативно. Са мање од пола испитаника који су одговорили са „да” очигледно је да нема уједначеног става у струци у погледу коришћења ових концепата кад се они односе на електронска документа. Чињеница да ови концепти нису широко прихваћени када се односе на електронска документа може да буде резултат чињенице да се питања у вези са аутентичношћу електронских докумената још увек разматрају. То је јасно из одговора да постоји слагање у дефиницији „аутентичности” и „поузданости”, а да се термин „валидност” не користи, или се користи у истом значењу као „аутентичност” и „поузданост”. На основу овог истраживања, општеприхваћен закључак је да „аутентичност” значи да је документ оно што се тврди да јесте, а да „поузданост” значи да је документ веродостојан.

Друго питање је било: „Да ли архивски прописи у Вашој земљи дефинишу 'аутентичност' 'поузданост' или 'валидност' у односу на документа /електронска документа? Ако је одговор да, молимо Вас да нам дате дефиниције и наводе из прописа.” Нажалост, одговор је био једногласно „не”. Један од разлога за овакав негативни одговор може да буде то што су архивски прописи донети раније, пре забринутости за електронска документа и потребе за њиховом заштитом. С обзиром на тишину која влада у архивским прописима када је реч о аутентичности, поузданости и валидности, следеће питање било је „Да ли неки други прописи (на пример, прописи о електронској трговини, акт о дигиталном потпису итд.) у Вашој земљи дефинишу 'аутентичност', 'поузданост' или 'валидност' у односу на документа/електронска документа? Ако је одговор да, молимо Вас да нам дате дефиниције и наводе из прописа.” Из седам земаља су стигли афирмативни одговори, а из шест негативно. Из одговора се види да се аутентичношћу баве прописи који се односе на доказни поступак, електронски потпис и електронску трговину.

Из одговора на ова два питања, јасно је, да се делови националних законодавстава могу односити и на стварање и одржавање аутентичних електронских докумената.

У случајевима где и постоје закони који се односе на електронска документа, они не пружају кохерентан режим канцеларијског пословања у електронском окружењу, те се постојеће „рупе“ у националном законодавству морају попунити.

Нацрт извештаја из Севиље, заснован на одговорима на прва три питања, садржи следеће закључке:

У недостатку законских императива за стварање аутентичних, поузданих и валидних докумената расте притисак на архиве и архивисте. Прво, требало би да процене да ли прописи из области архивске делатности и канцеларијског пословања захтевају измене и допуне – то је увек дуготрајан процес. Друго, морају да знају да ли други прописи у свом делокругу прописују одредбе у домену канцеларијског пословања и да процене да ли су те одредбе одговарајуће. Треће, у недостатку било којег адекватног прописа, они морају да идентификују и употребе и друге тактике да би обезбедили стварање адекватних електронских докумената. Ово може да се постигне развојем међународних или националних стандарда или организационе политике. Оно што изазива забринутост је то, да многа документа немају законску снагу, а процена или ревизија њихове усклађености са прописима је још тежи задатак.

Четврто питање је било: „Шта архиви у Вашој земљи раде/планирају да обезбеде, да би документа/електронска документа била поуздана и аутентична?“ Од тринаест земаља из којих су стигли одговори, из десет земаља су изјавили да су урадили или планирали нешто, да би обезбедили да електронска документа буду поуздана и аутентична. Међу пријављеним активностима су израда прописа, давање смерница и обука кадрова, припрема стандарда за електронска документа и утицаји на израду прописа. Изгледа да сви приступи који се односе на аутентичност електронских докумената почињу стварањем докумената који се разликују од докумената на папиру, где се архиви баве аутентичношћу само по пријему докумената.

Последње питање је било: „Да ли архиви у Вашој земљи идентификују било каква питања/проблеме у примени тих прописа? Ако је одговор „да“, молимо Вас да их саопштите.“ С обзиром на то се ово питање односи на аутентичност, одговори су указивали на проблеме у развоју и примени стандарда за стварање и чување докумената, електронске потписе и мигрирање података. Најбоље је сумиран одговор из Аустралије, који износи следеће: аутентичност доброг канцеларијског пословања захтева да буде загарантовано да ће процеси електронског пословања укључивати пријем докумената неопходних за њихово документовање; пројектовање електронских система који ће прихватати аутентична документа; осигурати да се интегритет електронских докумената безбедно одржава; осигурати да електронска документа створена и прихваћена, остану доступна и употребљива онолико времена колико је потребно; и изградња културе заштите документарног материјала између управе и запослених. На крају, сви одговори су навели паметно додељивање постојећих ресурса и развој партнерстава тако, да и други сарађују у постизању циљева архивиста.

5. Текући пројекти и законодавство

Широм света постоје бројне студије које истражују начине чувања електронских докумената и на који начин ће гарантовати њихову аутентичност. Већину тих студија су израдили архивисти, или библиотекари. Како је е-трговина постала веома активно пословно средство, привредна предузећа и органи власти се сада фокусирају на аутентичност електронских докумената и електронских потписа, а предложени закони и прописи за управљање аутентичношћу су усвојени.

На међународном нивоу, пример новог прописа је Директива Европске Уније о електронском потпису, усвојена 30. новембра 1999. године.³ Ова Директива је до сада имплементирана у законодавство свих држава чланица Европске уније. Парадоксално је то што Директива не предвиђа дугорочну заштиту у архивском смислу. Генерална скупштина Уједињених нација је одобрила UNCITRAL модел Закона о електронској трговини, који садржи одредбе о електронском потпису.⁴ У фармацеутској индустрији, Управа за храну и лекове САД је усвојила правилник о електронским документима и електронском потпису, који обавезује ту индустрију да се бави питањима аутентичности. На пример, правилник налаже да се документ створен у електронском облику мора чувати електронски. Архивске импликације прописа поново су игнорисане.

Питања која се односе на заштиту аутентичних електронских докумената нису нова, већ су скорашња. У протеклих десет година обављена су бројна истраживања на ту тему. Овај извештај не покушава да анализира та истраживања. Прегледано је неколико пројеката да би се показао велики интерес за аутентичност електронских докумената који је подстакла дигитална ера. Ово су само примери који су изабрани из многих пројеката који су у току.

1. Универзитет Бритиш Колумбија. Пројекат заштите интегритета електронских докумената на Универзитету Бритиш Колумбија дефинисао је аутентичност као дугорочну поузданост документа. Повезао је аутентичност са статусом документа, начином и обликом преноса и режимом његове заштите и старања. Пројекат је развио серију образаца који идентификују карактеристике електронског документа који је аутентичан. InterPARES пројекат је такође настао на овом универзитету, као актуелна студија о трајној заштити аутентичних електронских докумената насталих у електронским системима.

2. Универзитет у Питсбургу. Пројекат функционалних захтева за евиденције у канцеларијском пословању на Универзитету у Питсбургу, идентификовао је аутентичне документе као оне које је морао да створи овлашћени стваралац докумената. Пројекат је идентификовао функционалне захтеве за стварање аутентичних докумената. Интересантно, пројекат је установио да електронска документа не треба предавати на чување у архиве, јер се поступком преноса извлаче из контекста њиховог канцеларијског пословања.

---

³ Директива број 1999/93, доступна на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX-%3A31999L0093>.

⁴ Резолуција Генералне скупштине број 51/162 од 16. децембра 1996. године. Доступна на: http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/electcom/V1504118_Ebook.pdf.

3. Дигитална заштита Тестбед. Дигитална заштита Тестбед је трогодишњи истраживачки пројекат који је иницирало холандско Министарство унутрашњих послова и Министарство просвете, културе и науке. Пројекат је почео у октобру 2000. године. Циљ пројекта је успостављање најбоље стратегије за дугорочну заштиту дигиталних објеката (докумената).

4. Модел захтева за управљање електронским документима (MoReq). MoReq спецификација је модел спецификације захтева за системе управљања електронским документима. Креиран је тако да буде примењив широм Европе. Спецификацију је био наручио IDA програм Европске комисије, а приредио Корнвел афилијетс доо (Cornwell Affiliates plc).

5. Универзитет Монаш (Мелбурн, Аустралија). Пројекат Метаподаци канцеларијског пословања који спроводи Група за истраживање животног циклуса континуума докумената. Она посматра документа као чиниоце акције и активне учеснике у пословном процесу. Циљ пројекта је да: „спецификује и кодикује метаподатке канцеларијског пословања на начине који омогућују да буду у потпуности схваћени и примењиви и унутар и ван архивске и документаристичке струке.” Пројекат је идентификовао аутентификацију докумената као једну од сврха метаподатака.

6. Пројекат Седарс (Cedars Project). Пројекат Седарс је покренуо Конзорцијум универзитетских истраживачких библиотека. Овај пројекат је проучавао „...питања у вези с дигиталном заштитом и одговорности које ће морати да предвиде истраживачке библиотеке како ви осигурале сталну доступност дигиталним материјалима.” Пројекат дефинише аутентичност документа овако: „да је (документ чија се аутентичност утврђује) исти као онај (документ) који корисник очекује на основу претходног помињања.”

Имајући у виду све активности у областима доношења прописа и истраживања, можемо констатовати да нема довољно сарадње нити контаката између оних који доносе прописе, и истраживача.

6. Закључци и препоруке

Колективно памћење народа света је од суштинског значаја за заштиту. Документарно наслеђе у облику записа или докумената (архивска грађа) је суштински део овог памћења, а постаје и од виталног значаја када је реч о неким од основних људских права, нпр. слобода мишљења и изражавања, у које је укључено и право на тражење, примање и пренос информација. Усвајање закона о слободи информисања у целом свету је доказ о важности докумената.

Заштита и приступ електронским документима у електронском облику је важно и тешко питање. Неспорна је заштита докумената као што су плоче са клинастим писмом, латински средњовековни списи на пергаменту, или преписка на папиру из 19. века.

Она се чувају у оригиналу. У будућности, документа ће бити само у електронском облику и неће имати сама по себи аутоматску дуговечност, као горепоменуто документа. Разлози за заштиту и приступ остају непромењени, али услови за то су се драматично променили. Архивске установе имају карактеристичну вишеструку мисију – да дају смернице о тим проблемима ствараоцима електронских докумената, да примају електронска документа која им се предају, те да штите и омогућују приступ аутентичним документима сада, и у вековима који долазе.

Архивисти су на тај начин одговорни за идентификацију и заштиту аутентичног дигиталног наслеђа. Да би се испунила та обавеза, од архивиста се захтева да дају највиши степен приоритета заштити аутентичних електронских докумената. Одговорност архивиста налаже да се упознају и да буду свесни проблема који у њиховој земљи окружују електронска документа, и да успостављају контакте с међународним организацијама, како би добијали средства за решавање тих проблема. Очигледно је, да у намери да то постигну, архивисти морају да сарађују са стручњацима из других области и архивским установама и да морају да добијају неопходне ресурсе да обављају ове нове задатке.

Као што смо већ навели, постоји велик број покренутих истраживања о аутентичности електронских докумената. Било би сувишно трошење средстава да се упустимо у израду још једне студије о томе како да се заштите аутентична електронска документа. Оно што је сада потребно јесте евалуација завршених истраживања и пренос добијених сазнања са истраживача на архивисте. Истраживања се врше на локалном, националном и међународном нивоу и морају се усагласити како би се спречило недоследно поступање са електронским документима и тиме обезбедила њихова аутентичност. Усклађивање се мора извршити истовремено, водећи рачуна о различитим националним правним системима и културама.

Мора се схватити да је губитак електронских докумената губитак за културу и губитак дигиталног наслеђа народа. Унеско је у јединственој позицији – као део Програма Памћење света – да спречи тај губитак и предузме бројне акције да заштити дигитално наслеђе народа.

1. Архивисти и архивске установе, и у јавном и у приватном сектору, још увек се налазе у папирном добу и баве се заштитом аутентичних папирних докумената. Њихово схватање о потреби за заштитом аутентичних дигиталних докумената мора да се побољша. Унеско би требало да промовише програме који едукују и подижу свест архивиста о питању заштите аутентичних електронских докумената. Требало би да се обављају све врсте обука и архивских едукација.
2. Комитет МАС-а за архивска правна питања је, као што је поменуто, спровео је анкетирање својих чланова о статусу аутентичности електронских докумената у њиховим земљама. Пошто су информације из ове студије информативног карактера, она не мора неопходно да се одражава на архиве широм света. Унеско би требало да спроведе слично истраживање на светском нивоу о статусу аутентичности електронских докумената.

3. У припремању овог извештаја постало је очигледно да не постоји усаглашеност међу архивским стручњацима о значењу термина. Неопрезно коришћење термина води ка конфузији. Унеско би требало да промовише споразум о терминологији.
4. Настало је много студија о начинима заштите аутентичних електронских документа, тако да је потребно сумирање и неки закључци како би напредовали са заштитом аутентичних електронских докумената. Смернице о заштити аутентичних електронских докумената би биле веома корисне за архивисте и Унеско би требало да подржи развој таквих смерница.
5. Унеско би требало да предузме иницијативу, да утиче на свест влада о посебним проблемима архива у заштити електронских докумената у аутентичном облику. Унеско би требало да одржи конференцију високоранжираних представника влада света и представи проблеме заштите дигиталног културног наслеђа у аутентичном облику.
6. Признавање потребе за адекватним средствима и организацијом за заштиту дигиталног културног наслеђа је највиши циљ.

На крају, циљ архивиста мора да буде „...да заштите (дигитална) документа у интелектуалном смислу (онако како можемо да их разумемо), какву су улогу имали у пословном процесу (аутентичност), током времена (на употребљив начин и упркос промена у технологији)”.⁵ Горенаведене препоруке ће снажно подржати тај циљ.

---

⁵ Ufficio Centrale Per I Beni Archivistici. How Do You Know It's the Real Thing? Authentic Documents in the Electronic Age: Proceedings of the International Symposium, Vancouver, February 19, 2000. Rome: Ministero per i beni e le attività culturali, Ufficio centrale per i beni archivistici, 2001. p. 163. (Централни биро за архивску грађу. Како знате да је та ствар стварна? Аутентична документа у електронско доба: Зборник са међународног симпозијума, Ванкувер, 19. фебруар 2000. Рим, Министарство за културна добра и активности, Централни биро за архивистичка добра, 2001, 163).

ДОДАТАК

Библиографија

Andersson, Ulf. *Workshop on Electronic Archiving: An evaluation of the Sesam report*. Stockholm: Astra AB and Riksarkiver, 1997. (Улф Андерсон, Радионица о електронском архивирању. Процена извештаја Сезам, Стокхолм, Astra AB and Riksarkiver, 1997).

Council on Library and Information Resources. *Authenticity in a Digital Environment*. Washington, D.C.: Council on Library and Information Resources, 2000. (Савет за библиотеке и информационе ресурсе. Аутентичност у дигиталном окружењу, Вашингтон, Савет за библиотеке и информационе ресурсе, 2000).

Dollar, Charles M. *Authentic Electronic Records: Strategies for Long-Term Access*. Chicago: Cohasset Associates, 1999. (Чарлс М. Долар, Аутентична електронска документа. Стратегија за дугорочни приступ, Чикаго, Cohasset Associates, 1999).

Duranti, Luciana. *Diplomatics: New Uses for an Old Science*. Lanham, Maryland, and London: The Scarecrow Press, Inc., 1998. (Лучана Дуранти, Дипломатика. Нова коришћења и стара наука, Ленхем (Мериленд, САД) и Лондон, The Scarecrow Press, Inc., 1998).

Erlandsson, Alf. *Electronic Records Management: A Literature Review – ICA Study 10*. Paris: International Council on Archives, 1997. (Алф Ерландсон, Управљање електронским документима. Преглед литературе – МАС-ова студија број 10, Париз, Међународни архивски савет, 1997).

European Commission. *Proceedings of the DLM-Forum – European Citizens and Electronic Information: the Memory of the Information Society, Brussels, 18–19 October 1999*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2000. (Европска комисија, Зборник радова са DLM форума – Европски грађани и електронске информације. Памћење информационог друштва, Брисел, 18. и 19. октобар 1999. Луксембург, Биро за званична издања Европских заједница, 2000).

International Council on Archives, Committee on Archival Legal Matters. *Creating Authentic, Reliable and Valid Records in the Electronic Environment – Issues for Archives*. Draft report prepared for discussion in August 2000, ICA Congress, Seville, Spain (Међународни архивски савет, Комитет за архивска правна питања, Стварање аутентичних, поузданих и валидних докумената у електронском окружењу – Питања за архиве. Нацрт извештаја припремљен за дискусију у августу 2000. године, Конгрес МАС-а, Севиља, Шпанија).

International Council on Archives, Committee on Electronic Records. *Guide for Managing Electronic Records from an Archival Perspective – ICA Study 8*. Paris: International Council on Archives, 1997. (Међународни архивски савет, Комитет за електронска документа. Водич за управљање електронским документима са архивске перспективе – МАС-ова студија број 8, Париз, Међународни архивски савет, 1997).

International Organization for Standards. *ISO 15489-1 and ISO 15289-2, Information and Documentation –Records Management*. Geneva: International Organization for Standards, 15 September, 2001. (Међународна организација за стандардизацију, ISO 15489-1 и ISO 15289-2, Информације и документација – Управљање документима, Женева, Међународна организација за стандардизацију, 15. септембар 2001).

MacNeil, Heather. *Trusting Records: Legal, Historical, and Diplomatic Perspectives*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 2000. (Хедер Мек Нејл, Веровање документима. Правне, историјске и дипломатичке перспективе, Дордрехт, Kluwer Academic Publishers, 2000).

Ufficio Centrale Per I Beni Archivistici. *How Do You Know It's the Real Thing? Authentic Documents in the Electronic Age: Proceedings of the International Symposium, Vancouver, February 19, 2000*. Rome: Ministero per i beni e le attivita culturali, Ufficio centrale per i beni archivistici, 2001. (Централни биро за архивску грађу. Како знате да је та ствар стварна? Аутентична документа у електронско доба: Зборник са међународног симпозијума, Ванкувер, 19. фебруар 2000. Рим, Министарство за културна добра и активности, Централни биро за архивску грађу, 2001).

Walne, Peter ed. *Dictionary of Archival Terminology*, 2nd edition. Munich: KG Saur, 1988. (Петер Валне, уредник, Речник архивске терминологије, друго издање, Минхен, KG Saur, 1988).

РЕЧНИК

валоризација/вредновање (*appraisal*)

Основна функција управљања документима/архивска функција одређивања вредности и на тај начин распореда докумената на основу њихове текуће административне, правне и фискалне употребе; њихова евиденциона и информативна вредност; њихово сређивање и стање, и њихов однос са другим документима.

архивска грађа/архива/архив (*archives*)

1) Документа која је створило, примило или сакупило физичко лице или организација током вођења својих послова, и сачувало због њихове трајне вредности.

2) Зграда или део зграде у којој се чува АРХИВСКА ГРАЂА/АРХИВА (1) и чини доступном за коришћење; односи се такође и на архивски депо.

3) Агенција или програм одговоран за одабирање, прикупљање, чување и омогућавање доступности АРХИВСКЕ ГРАЂЕ/АРХИВЕ (1); такође, може да се односи на архивску агенцију, архивску установу или архивски програм.

аутентификација/оверавање (*authentication*)

Акт којим се тврди (верификује) да је ДОКУМЕНТ или РЕПРОДУКЦИЈА ДОКУМЕНТА оно што се тврди да јесте.

Види такође: сертификација/потврда/сведочанство (*certification*)

редизајн пословног процеса (*business process re-engineering*)

(на енглеском такође и *business process redesign*, скрећеница BPR) *именица* [небројива именица] процес реструктурирања организације и метода рада компаније, нарочито да би се искористили капацитети рачунара.

предметна досијеа (*case papers/files*)

Предмети који се односе на одређено деловање, догађај, личност, место, пројекат, или неки други предмет. Предметна досијеа се понекад односе на пројектна досијеа. У Великој Британији користи се термин документа одређеног случаја (*particular instance papers*), а у Канади термин предмети о трансакцијама (*transactional files*).

сертификација/оверавање (*certification*)

Поступак потврђивања службеног карактера ДОКУМЕНТА или његове КОПИЈЕ.

контекст (*context*)

именица околности које формирају окружење за неки догађај, изјаву или идеју и то под условима да може да се схвати и процени у потпуности: *предлози треба да се размотре у контексту нових европских директива*. Део нечега написаног или изговореног што непосредно претходи и следи речи или пасусу и појашњава његово значење. ФРАЗЕ: у контексту разматраним заједно са додатним речима и околностима: *комплексно значење ироније може да се схвати само у контексту*. Ван контекста без додатних речи и околности, те тако не може да се схвати у потпуности: *њу је чланак приказао надменом извлачећи јој речи из контекста*. ИЗВЕДЕНЕ РЕЧИ контекстуалан *придев* контекстуално *прилог*. ПОРЕКЛО касни средњоенглески (означававање конструкције текста): из латинског *contextus*, од *con-* 'заједно' + *texere* 'ткати'.

брисање (*deletion*)

именица 1. [небројива именица] акција или процес брисања нечега: *брисање датотеке*. 2. Генетика губитак или одсуство молекула нуклеинске киселине или хромозома.

издвајање (*disposal*)

Акције које се предузимају са историјским документима након њиховог вредновања и ако су истекли рокови њиховог чувања прописани законом, правилницима или административним процедурама. Ова акција укључује предају архивима (3) или уништење. У САД, за издвајање се користи термин *disposition*.

издвајање ради уништења (*destruction*)

Издававање докумената без трајне вредности методама спаљивања, потапања, пулповања или исецања.

документ (*document*)

1) Забележена информација независно ОД МЕДИЈУМА или њених особина.

2) Један ПРЕДМЕТ.

систем управљања документима (*document management system*)

Организован систем стварања, индексирања, претраживања и приступа ДОКУМЕНТИМА или ИНФОРМАЦИЈАМА.

досије (*dossier*)

Види: предметна досијеа

доказ (*evidence*)

именица [небројива именица] доступне чињенице или информације чак и ако су у питању убеђења или предлози ако су тачни или валидни: *студија је пронашла мало доказа о отвореној дискриминацији*. У праву: информације дате лично, изведене из документа, или у облику материјалних предмета коришћене, или за које постоји намера да се користе, у на закону заснованој истрази, или прихватљиве као изјава дата на суду: *без доказа, не могу подићи оптужницу*. Знакови; индикације: *није било очигледног доказа о провали*. **Глагол** [са објектом] (најчешће бити доказан 'be evidenced') бити или поднети доказ о томе: *да је било насељено од праисторијских времена доказано је на основу остатака грађевина из неолита*. **ФРАЗЕ**: изнети доказ на основу закона: дати информације и одговоре на питања формално и лично на суду или на саслушању. У видљивим доказима; сумњив: *његов драмски таленат је још увек у великој мери доказ*. Поднети краљев (или краљичин, или државни у САД): (у кривичном законодавству) дати на суду информацију против једног од саучесника са циљем да би добио лакшу казну. **ПОРЕКЛО** средњоенглески: преко старофранцуског од латинског *evidentia*, од *evidentan* – 'очигледан оку или уму' (види *evidentan*, *evident*).

1. Интерни докази именица [небројива именица] докази изведени из контекста ствари која се разматрала.
2. Препричани докази именица [небројива именица], у праву: докази које је изнео сведок на основу информација добијених од других, а не из сопственог сазнања.
3. Негативни докази именица [небројива именица] докази за претпоставку добијени на основу непојављивања или одсуства нечега.
4. Прворазредни докази именица [небројива именица], у праву: докази, као што је на пример оригинал документа, који по својој природи не наводи на закључак да је могуће наћи бољи доказ. Историјски доказ из прве руке о неком догађају уместо оног на основу других извора.
5. Другоразредни докази именица [небројива именица], у праву: нешто, у одређеној документацији, што потврђује постојање недоступних прворазредних доказа.
6. Државни докази именица [небројива именица], у праву: докази за подизање оптужнице које је дао учесник или саучесник кривичног дела за које се суди.
7. Краљичини докази именица [небројива именица], у британском праву: докази за подизање оптужнице које је дао учесник или саучесник кривичног дела за које се суди: шта ће се десити ако поднесу краљичине доказе?
8. Краљеви докази именица у владавини краља, термин за краљичине доказе.

доказна вредност (*evidential value*)

Вредност ДОКУМЕНАТА/АРХИВСКЕ ГРАЂЕ ради расветљавања природе и рада њиховог ствараоца пружањем доказа о настанку ствараоца, његовим ФУНКЦИЈАМА и активностима. Доказна вредност се разликује од информативне вредности.

Види такође: административна вредност, фискална вредност, информативна вредност, правна ваљаност, унутрашња вредност.

предмет/датотека (*file*)

1) Организована јединица (фасцикла, том итд.) ДОКУМЕНАТА груписаних заједно за тренутно коришћење од стране ствараоца или у процесу архивистичког СРЕЂИВАЊА, зато што се односе на исти предмет, активност или трансакцију. ПРЕДМЕТ је обично основна јединица унутар СЕРИЈЕ докумената.

2) Серија ДОКУМЕНАТА (1)

3) У ПРОЦЕСУ ОБРАДЕ ПОДАТАКА, два или више ЗАПИСА (2) идентичног реда који се третирају као једна јединица. Та јединица је већа од ЗАПИСА (2) али мања од система датотека, а такође је познат и као скуп података или скуп предмета.

изворни/оригиналан (*genuine*)

придев оно што је заиста речено да јесте; аутентичан: *свака књига је повезана оригиналним повезом*. Искрена (емоција или акција неке особе): *није сумњала да је Том искрен / истински покушај преноса овлашћења*. ИЗВЕДЕНЕ РЕЧИ изворно/оригинално *прилог* изворност/оригиналност *именица*. ПОРЕКЛО крај 16. века (у смислу „природан или прави”): од латинског *genuinus* од *geni* ’колело’ (према римском обичају да отац признаје очинство тако што новорођено дете стави на своје колело); касније повезано са *genus* ’рођење, род, сој’.

интегритет/целовитост (*integrity*)

именица [небројива именица] 1. својство које значи да је неко искрен и има снажне моралне принципе; морална исправност: *центлмен са потпуним интегритетом*. 2. стање целовитости и неподељености: *очување територијалног интегритета и државног суверенитета*. Услов уједињености, неоштећености или звук у градњи: *структурални интегритет романа*. Унутрашња конзистентност или недостатак оштећења у електронским подацима: [као модификатор] *провера интегритета*. ПОРЕКЛО касни средњоенглески (у значењу под 2): од француског *intéégritée* или латинског *integritas*, од *integer* ’нетакнут’ (видети *integer*). Упоредите са целовитост, интегралан и интегрисати.

метаподаци (*metadata*)

Подаци који описују ПОДАТКЕ и системе датотека, то јест структуре БАЗА ПОДАТАКА, њихове особине, локацију и коришћење.

мигрирати/мигрирање (*migrate*)

глагол [без објекта] (животиња, типично за птице и рибе) *кретање из једног подручја или станишта у друго, нарочито редовно током годишњих доба: како стигне јесен, птице се селе на југ*. (Људи) *кретање из једног подручја или земље да би се настанили у другој, нарочито због тражења посла: сеоско становништво се преселило у урбана*

подручја. Кретање из одређеног дела нечега у други део: *ћелије које формирају пигмент повлаче се испод коже*. Рачунарство: заменити или проузроковати замену коришћења једног система у други. [Са објектом] Рачунарство: преместити (програме или хардвера) из једног система у други. ИЗВЕДЕНЕ РЕЧИ миграција *именица*, миграциони *придев*, мигрант *именица*, миграторни *придев*. ПОРЕКЛО почетак 17. века (у општем смислу „кретање из једног места у друго”): од латинског *migrat-* ’помакнут, премештен’, од глагола *migrare*.

документ, запис (*record*)

1) ДОКУМЕНТ који је створила или примила и сачувала агенција, организација, или особа у извршавању својих правних обавеза или у обављању посла.

2) у ОБРАДИ ПОДАТАКА груписање међуповезаних елемената података који формирају основну јединицу ДАТОТЕКЕ/ФАЈЛА (3).

поуздан (*reliable*)

придев стално добар у особинама или перформансама; може му се веровати: *поуздан извор информација; именица* (обично поузданици) особа или ствар са особинама као што је поузданост: *помоћно особље укључује старе поузданике као што је Мичел*. ИЗВЕДЕНЕ РЕЧИ поузданост *именица*, поуздано *прилог*.

рок чувања (*retention period*)

Период времена, обично заснован на процени учесталости коришћења за обављање садашње и будуће делатности, током ког ДОКУМЕНТА треба да остану у канцеларијама или АРХИВАМА/РЕГИСТРАТУРАМА пре него што се предају АРХИВУ (3) или се на други начин униште.

дигитални потпис (*signature, digital*)

електронски потпис (*signature, electronic*)

потпис (*signature*)

именица 1. име одређене особе написано на упечатљив начин као облик идентификације приликом одобравања чека или овере документа или завршавања писма. [Небројива именица] радња потписивања документа: лиценца је послата клијенту на потпис. Упечатљив образац, производ или особина по којој се неко или нешто може идентификовати: шеф кухиње је направио паштету која је била његов потпис [као модификатор] његово јело са потписом. 2. Музика: скраћеница за потпис кључа или потпис времена. 3. Штампарство: слово или фигура одштампано на дну једне или више страница сваког листа књиге као водич за повезивање. Одштампани лист након што је пресавијен да формира групу страница. 4. У Северној Америци део медицинског рецепта који даје упутство о томе како се користи преписани лек

или медицинско средство. ПОРЕКЛО средина 16. века (као шкотски правни термин, значи документ који би представио адвокат Сињеу, у Шкотској: од средњовековног латинског *signatura* 'ручни знак' (у позном латинском значи обележавање оваца), од латинског *signare* 'прописати, означити'.

текст/спис (*text*)

именица 1. књига или друго писано или штампано дело, пре у смислу његовог садржаја него физичког облика: *текст који открива бол и тугу*. Део писаног или штампаног материјала који се сматра преношењем аутентичног или првобитног облика одређеног дела: *у неким пасусима тешко је установити оригинални текст | текст предавања је увече био доступан гостима*. [Небројива именица] писане или штампане речи, које обично формирају део рада: *стилске особине новинарског текста*. [Небројива именица] рачунарство: подаци у писаном облику, нарочито када се смештају, обрађују или приказују у програму за обраду текста. [У једнини] основни део књиге или другог писаног рада, за разлику од других делова као што су белешке, додаци, и илустрације: *слике су јасне и добро се слажу са текстом*. Сценарио или либрето. Писано дело одабрано или одређено као предмет учења: *сувишно усмеравање концентрације на одређени текст може да окрене ученике против учења*. Пасус из Библије или другог верског списка, нарочито када се користи као предмет проповеди. предмет или тема за расправу или излагање: *он је узео као свој текст чињеницу да је Аустралија рај*. 2. Такође, и рукопис [небројива именица] леп, крупан рукопис, користи се нарочито за манускрипте.

пренос/премештај (*transfer*)

1) Радња укључена у промену места физичког ЧУВАЊА ДОКУМЕНАТА/АРХИВСКЕ ГРАЂЕ са или без промена титулара.

2) тако премештена ДОКУМЕНТА/АРХИВСКА ГРАЂА.

валидан/ваљан/пуноважан/правоснажан/важећи (*valid*)

придев стварно подржава намеравану тачку или захтев; прихватљив као уверљив: *ваљана критика*. Правно обавезујући због извршавања у складу за законом: валидан уговор. Правно прихватљив: *визе су важеће тридесет дана*.

ИЗВЕДЕНЕ РЕЧИ

валидност/ваљаност/правоснажност (*validity*) *именица*

валидно/ваљано/пуноважано/правоснажно/важеће (*validly*) *прилог*. ПОРЕКЛО крај 16. века: од француског *valide* или латинског *validus* 'јак, снажан', од *valere* 'бити јак, снажан'.

правна ваљаност (*legal value*)

Ваљаност ДОКУМЕНАТА/АРХИВСКЕ ГРАЂЕ за вођење текућег или будућег правног посла и/или као правно заснованог доказа о вођењу таквог правног посла.

САДРЖАЈ

Реч издавача	5
Уместо предговора	6
1. Увод	7
2. Аутентификација	8
3. Утицај нових технологија на аутентичност	10
4. Национално законодавство и аутентичност	11
5. Покренути пројекти и законодавство	14
6. Закључци и препоруке	15
Додатак: Библиографија	19
Речник	21

Аутентичност електронских докумената (ИСА Студија 13-1)

Издавач

Архив Војводине, Нови Сад
Жарка Васиљевића 2А, телефон: +381 21 489 18 00
www.arhivvojvodine.org.rs

За издавача

Др Небојша Кузмановић, директор

Главни и одговорни уредник

Др Небојша Кузмановић

Уредник

Милена Поповић Субић

Превод с енглеског

Владимир Иванишевић

Лектор

Весна Башић

Припрема

Татјана Цавнић

Штампа

ЈП Службени гласник, Београд

Тираж

1.000 примерака

ISBN 978-86-80017-74-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

930.253:004

АУТЕНТИЧНОСТ електронских докумената : (ИСА Студија 13-1) /
[превод с енглеског Владимир Иванишевић]. - Нови Сад : Архив Војводине,
2020 (Београд : Службени гласник). - 26 стр. ; 30 cm

Тираж 1.000. - Напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија.

ISBN 978-86-80017-74-7

а) Архивска грађа - Електронски документи

COBISS.SR-ID 13932553

